

Henryk Olszar

"Tajne akta : Hitler i Watykan", Peter
Godman, Bielsko-Biała 2009 :
[recenzja]

Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne 43/1, 213

2010

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Peter Godman, *Tajne akta. Hitler i Watykan*, Bielsko-Biała 2009, 351 s.

„Czasy kryzysu (...) pozwalają nam ocenić ludzkie serca i charaktery, zarówno dusz dzielnych, jak i słabych. Właśnie w takich czasach ujawniają one swą prawdziwą wielkość i jasne staje się, czy dorosły do swego powołania, do swojej misji. Obecnie żyjemy w jednym z takich czasów kryzysu” (Kardynał Eugenio Pacelli, 13 VII 1937 r., *Sa Sain-teté Pie XII. Discours et panégyriques 1931-1938*, Paris 1939, s. 383). Od 1990 r. toczy się proces beatyfikacyjny Piusa XII – autora tych słów. Od lat trwa gorąca dyskusja, w której jedni nazywają go „wielkim sługą pokoju”, inni papieżem Hitlera, biernym wobec hitlerowskich zbrodni i w obliczu zagłady Żydów. Dyskusja ta nie jest wolna od uproszczeń, nieprawdziwych wnioskowań, nieudokumentowanych hipotez, fałszywych oskarżeń. Profesor uniwersytecki Peter Godman oparł swą książkę pt. *Tajne akta. Hitler i Watykan* na dokumentach z lat 30. i 40. XX wieku watykańskiego Sekretariatu Stanu oraz Najwyższej Kongregacji Świętego Oficjum, niedawno udostępnionych historykom. W przejrzysty, przystępny sposób przedstawia politykę Kościoła wobec Trzeciej Rzeszy oraz jej uwarunkowania, stosunek do hitleryzmu papieża Piusa XI, sekretarza stanu kardynała Eugenio Pacellego (późniejszego Piusa XII), Episkopatu Niemiec, członków Kurii rzymskiej, pracowników watykańskiej dyplomacji, Kongregacji Świętego Oficjum i księży jezuitów, którym papież zlecił analizę ideologii nazistowskiej. Autor zagląda za kulisy polityki Watykanu, analizuje motywy, wybory i działania poszczególnych osób dramatu w skomplikowanej sytuacji politycznej, społecznej i wewnątrzkościelnej. Książka, podzielona na czternaście części, nie przynosi jednoznacznej odpowiedzi – nie oskarża i nie gloryfikuje. Zmusza do zastanowienia. Autor dołączył do niej cztery załączniki, przedstawiające 1) listę tez nacjonalizmu, rasizmu i totalitaryzmu; 2) tezy, które należy bezwzględnie potępić – rasizm, nacjonalizm, komunizm i totalitaryzm; 3) zestawienie przez Święte Oficjum własnego projektu potępienia z encykliką *Mit brennender Sorge* („Z palącą troską”); 4) instrukcję Piusa XI dla katolickich uniwersytetów i seminariów, zalecającą odpieranie niedorzecznych dogmatów na temat rasy i czystości krwi.

Socjalizm i komunizm potępiony przez papieży, red. A. Maniecka, Sandomierz 2009, 296 s.

Kościół katolicki od samego początku potępiał ideologię socjalistyczną i komunistyczną. Papieże, teologowie i publicyści katoliccy podejmowali w swych wystąpieniach problem komunizmu, socjalizmu i nihilizmu jako ideologii zagrażających Kościołowi, państwu i cywilizacji. Wybrane pisma katolickich autorów na ten temat stanowią treść tego opracowania, które ukazało się w serii „Roma locuta...”. Książka zawiera wybrane encykliki papieży (część I): Leona XIII (o sekcje socjalistów, komunistów i nihilistów, o władzy politycznej, o kwestii socjalnej i o demokracji), św. Piusa X (o chrześcijańskiej akcji ludowej, o błędach Sillonu), Piusa XI (o chrześcijańskim ustroju społecznym i o położeniu Kościoła w Trzeciej Rzeszy) i Piusa XII (o solidarności ludzkiej i państwie totalitarnym) oraz krótkie artykuły (część II) bpa Michała Nowodworskiego (*Chryścianizm i materializm*), ks. Edwarda Podolskiego (*O Komunie Paryskiej 1871 roku*), ks. Henryka Jackowskiego SI (*Potępienie liberalizmu i socjalizmu*), abpa Józefa Teodorowicza (*Państwo chrześcijańskie a państwo pogańskie*), kard. Augusta Hlonda (*Czerwona zorza nad*